

BUDAPEST házfalain ma úgy ezeröttszáz-kétezer emléktábla lehet. Mondhatnánk pontosabb számot is, mert a Wikipédia szerkesztőinek jóvoltából közelesen teljes kerületenkénti lista áll rendelkezésre a világhálón, de nem volt türelmünk végigszámolni az irdatlan hosszú lajstromot. Ám bármelyik is a helyes szám, egy dolog biztos: jelentősen megnőtt e téren a buzgalom az utóbbi évtizedekben. Hiszen 1933-ban, amikor Liber Endre lezárta a Budapest szobrai és emléktáblái szerkesztését, mindössze 154 tételből állt az utóbbiak felsorolása.

Ma is szívet melengető élmény ezt a régi lajstrom végigböngészni. Nemcsak azt tudhatjuk meg belőle, hogy Arany Jánosnak Böhm Béla, Jókai Mórnak pedig Berger Leó háztulajdonos állított emléket az Erkel utcában, illetve az Erzsébet körúton, hanem azt is, hogy a mindünk által jól ismert régi budavári helytörténeti emléktáblákat – tizenhárom volt eredetileg belőlük – egyetemi hallgatók által összegyűjtött pénzből faragták ki. Sőt az összeget a saját vagyonából kiegészítő Arányi Lajos egyetemi tanár még alapítványt is tett a fenntartásukra.

Százötvennégy emléktábla körül alighanem az indulat is kevesebb volt, mint ma, amikor több ezer sors, több ezer történet, több ezer nem fekete-fehér életút dermed a márványra vésett tömör feliratokba. Mert vegyük csak az egyik legfrissebb vitakérdést: érdemel-e Budapesten emléktáblát Gerhard Schmidhuber? Ha Ungváry Krisztiánnak van igaza, akkor feltétlenül, hiszen ez esetben a német tábornokban a pesti gettó őrangyalát, az ott szépszűföldött hetvenezer ember megmentőjét tisztelhetjük. Ámde ha a másik történész, Karsai László meglátása a helyes, akkor Schmidhuber egy náci katona volt, és a szenvedők megalázása lenne márványba vésné a nevét.

Mit tud az utókor a műltről? Nagyon sokat – és ugyanakkor nagyon keveset is. Könnyű a parancsuralmi korokban, olyankor senki sem rájga magát azon, hogy akinek a szülő- vagy lakóhelyén a neve arany betűkkel csillog a házfalon, megérdemelte-e a tiszteletet. A rezsim felkentje ő, az uralkodó ideológia megtestesítője, és hogy valójában milyen ember volt – tényleg hős vagy csak afféle Lakinger Béla –, szinte mindegy is. Aztán amikor a korszaknak vége szakad, az emléktáblát úgy is leverik – megint csak függetlenül attól, ki volt és mit tett a rendszerével együtt bukó idol.

A Nagy Budapesti Törzsasztalon nemrég heves vita dúlt arról, helye van-e annak a táblának városunkban, amely egy sokunk által személyesen is ismert művelődéstörténész érdemeit zengi hajdani háza falán. A kérdés jogos, hiszen ma már azt is tudjuk róla, ami az avatáskor még legfeljebb sejtés vagy pletyka lehetett: hogy ötvenhat után besúgó volt. Mi ilyenkor a megoldás? Leönteni a táblát festékkel? Kezdeményezni az eltávolítását? Odavéseltetni ezt a nem mellékes életrajzi adalékot is? Hallgatni, tudva, hogy a megörökítést kezdeményező leszármazottak ott laknak most a házban, és nekik, besúgás ide vagy oda, a rokon emléke kedves lesz, amíg világ a világ?

Mindnyájan ismerünk hasonló eseteket a városban, amelyektől megkeseredik az ember szája íze. Vitatható életút után valamely erőszakos csoportozat által kanonizált harcosokét, politikusokét; középszerű, de megfelelő helyen bevágódott művészekét; tisztos polgáremberéket, akik ugyan nem emelkedtek ki a szürke átlagból, de a család nagyon szerette volna, hogy ne boruljon rájuk a feledés homálya. És ismerünk olyan, valóban az élő emlékezet fenntartását szolgáló megoldásokat, mint Őrmezőn a Költők parkja: ahol kezdetben emléktábla, ma pedig már egy térplasztika gondoskodik arról, hogy azok is tudják, ki volt Kálnoky László, Zelk Zoltán és Kormos István, akik nem látták őket beszélgetni a lakótelepi eszpresszó billegő asztala mellett.

Az érték-károszt csak fokozza, hogy huszonhárom kerület huszonhárom módon szabályozza a tárgyba vágó eljárás rendjét. Így aztán van, ahol lényegében csak arról emlékeznek meg a házfalakon, aki a helyhatóságának is kedves, másutt pedig, ha pénzébe nem kerül, bármire rábólint a hivatal. (És akkor még nem beszélünk a magánterületekről, ahol aztán tényleg csak szerencse kérdése, hogy egy véreskezű csendőr menesztetik-e a mennybe, vagy a csodás pillanat örökített meg, amikor Dodó és Ubul első ízben csokolózott a kapualjban.)

Pedig tényleg nem volna ördögösség rendet csinálni ebben a dologban. Egyetlen, fővárosi kézbe kellene adni az emléktábla-állítás elbírálását, egy olyan grémiumot bízva meg ezzel, ahol kizárólag civilek ülnek: hozzáértő szakemberek, akiket semmi más nem érdekel, csak a város méltóságának megőrzése. Ők döntenének a polgárok, a közösségek és az önkormányzatok javaslatairól, és ők határoznának esztétikai kérdésekben is. Elvégre ha a magyar helyesírás vagy az anyakönyvezhető személynevek dolgában a szakértőké az utolsó szó, miért pont a közös emlékezet terén adunk teljhatalmat az átláthatatlan hivatali ügymenetnek? És ha ez a jövőben így lenne, máris tennék egy nagy lépést afelé, hogy részeiből végre ismét egybeforrjon BUDAPEST

BUDAPEST

a városlakók folyóirata

Pro Cultura Urbis díj 2007

XLI. évfolyam, 2. szám
megjelenik minden hónap 15-én

Alapítva: 1945

I–III. évfolyam: 1945-1947
szerkesztő:

Némethy Károly, Lestyán Sándor
IV–XXVI. évfolyam, 1966-1988
szerkesztő:

Mesterházi Lajos, Fekete Gyula,
Vargha Balázs, Jávor Ottó, Szabó János

Főszerkesztő:

Buza Péter

Olvasószerkesztő:

Saly Noémi

Szerkesztőbizottság:

**Angelus Róbert, Buza Péter,
Hídvégi Violetta, Kirschner Péter,
N. Kósa Judit (publicisztika), Saly Noémi,
Sándor P. Tibor (archív fotó),
Török András (Simplicissimus Budapestje)**

Facebook oldalunk szerkesztője:

Vadász Ágnes

A szerkesztés műhelye
a Nagy Budapesti Törzsasztal

A szerkesztőség levelezési címe:
1054 Budapest, Honvéd utca 3.

E-mail: budapestfolyoirat@summa-artium.hu

Honlap: www.budapestfolyoirat.hu

Kiadja

Summa Artium Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: Török András

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

Telefon: 318-3938, fax: 318-3938

Lapigazgató

Szűcs Andrea

A BUDAPEST partnere

a Városháza Kiadó

Kiadóvezető: Csomós Miklós

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

Telefon: 411-5000

Terjesztés:

Magyar Posta

Reklamáció: 318-3938

Tördelés:

Görög Gábor

Nyomdai munka:

Pharma Press Kft.

1037 Budapest, Vörösvári út 119-121.

telefon: 577-6300, fax: 323-0103

ISSN: 1785-590x

Nyilvántartási szám: 2.2.4/237/2004

A borítón:

Barber Shop és Biohair

(8. oldal)

A hátsó borítón:

Csak jót!

(24. oldal)